

**SNEL, GOED EN
VOLWAARDIG
MEEDOEN**

Beleidsnotitie Inburgering gemeente Oude IJsselstreek

**Snel, goed en volwaardig meedoen
in Oude IJsselstreek**

Oude IJsselstreek, november 2020

Inhoudsopgave

1.	Waarom een nieuw beleidskader inburgering?	3
2.	Samenvatting	6
3.	Voor wie en met wie doen we het? Feiten en cijfers over statushouders in gemeente Oude IJsselstreek	8
3.1	Oudkomers en de 'tussengroep'	8
3.2	Nieuwkomers	11
4.	Wat willen we bereiken? Onze ambitie en beoogde resultaten	13
4.1	Snel, goed en volwaardig meedoen in Oude IJsselstreek	13
4.2	Drie Pijlers in het inburgeringsbeleid	15
4.3	Handhaving	19
4.4	Culturele inclusie	20
5.	Wat doen we om onze doelen te bereiken?	21
5.1	Van asielzoekerscentrum naar huisvesting in gemeente Oude IJsselstreek	21
5.2	Brede intake, leertoets en persoonlijk plan inburgering en participatie	22
5.3	Leerroutes	23
5.4	Participatieverklaringstraject	25
5.5	Module Arbeidsmarkt en Participatie	26
5.6	Maatschappelijke begeleiding	26
5.7	Financieel ontzorgen	27
6.	Wat hebben we nodig om onze ambities te realiseren?	28
6.1	Uitvoeringsagenda	28
6.2	Financieel kader	28
6.3	Monitoring: meten is weten	29
6.4	Regionale samenwerking	30
	Bijlage 1: Begrippenlijst	31

1. Waarom een nieuw beleidskader inburgering?

Iedereen doet mee!

Iedereen doet mee in gemeente Oude IJsselstreek! Dat geldt ook voor statushouders die met eventuele gezinsleden in onze gemeente komen wonen, werken en leven. Nog te vaak zien we dat statushouders moeite hebben om écht mee te doen. De beheersing van de Nederlandse taal, het overbruggen van cultuurverschillen, het opbouwen van een sociaal netwerk, maar ook de (psychische) gezondheid en het vinden van betaald werk zijn een voor een uitdagingen waar statushouders voor komen te staan als ze zich in Nederland vestigen. Uitdagingen waar zij niet alleen voor hoeven te staan en waar wij als gemeente een ondersteunende rol willen vervullen.

De afgelopen jaren is veel landelijk onderzoek gedaan naar de werking van het huidige, landelijke inburgeringsbeleid. Plat gezegd, is de conclusie dat het huidige beleid heeft gefaald: de statushouder kan door een gebrek aan taalvaardigheid en kennis van de Nederlandse maatschappij geen regie voeren op zijn eigen inburgeringsproces. Ook is de inburgeringsmarkt weinig transparant, met frauderende taalscholen als gevolg.¹ Bovendien zijn de afgelopen jaren weinig statushouders aan het werk gegaan. Dit is ook in onze gemeente zichtbaar; de meest recente benchmarkresultaten laten zien dat slechts 18% van de statushouders betaald aan het werk zijn.²

Wet inburgering per 1 juli 2021

De rijksoverheid heeft daarom besloten het inburgeringsstelsel te herzien. Op 1 juli 2021 gaat de nieuwe Wet inburgering in. Deze wet gaat ervan uit dat **iedereen meedoet**, het liefst via **betaald werk**.

De voornaamste wijzigingen ten opzichte van de huidige wetgeving zijn samengevat in tabel 1. Met deze wet krijgt de inburgering van statushouders meer **verbinding met verschillende levensgebieden** binnen het sociaal domein, zoals gezondheid, financiën en een sociaal netwerk.

Een andere belangrijke wijziging in de nieuwe wet is dat **gemeentes de regierol** over de uitvoering van de Wet inburgering krijgen. Dit wil zeggen dat de gemeente verantwoordelijk is voor het inburgeringstraject van de inburgeraar; van vestiging in de gemeente tot een geslaagde inburgering. De gemeente moet een brede intake afnemen over meerdere leefgebieden en samen met de inburgeraar een persoonlijk plan opstellen en (laten) uitvoeren. De gemeente is ook verantwoordelijk voor het regelen van verschillende onderdelen van de inburgering. Denk bijvoorbeeld aan het taalonderwijs, de begeleiding bij de huisvesting en het wegwijs raken in de Nederlandse samenleving en de hier geldende normen en waarden. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor voldoende en kwalitatief goede ondersteuningsmogelijkheden.

In deze beleidsnotitie vertalen we de landelijke regelgeving naar een lokaal beleidskader voor de uitvoering van de Wet inburgering in gemeente Oude IJsselstreek.

¹ Bron: Algemene rekenkamer (2017)

² Bron: Divosa benchmark statushouders Oude IJsselstreek 2018-2019 (augustus 2020)

Tabel 1: Voornaamste wijzigingen in nieuwe Wet inburgering per 1 juli 2021

Oude wet van	Nieuwe wet naar
Regie bij de inburgeraar	Regie bij gemeente, waardoor extra controle op (taal)aanbieders en handhaving op trajecten van inburgeraars
Leren en werken vaak na elkaar	Duale trajecten in leerroutes; leren en werken tegelijk
Geen vaste verankering van bepaalde levensgebieden	Binnen de trajecten is aandacht voor gezondheid, financiën en een sociaal netwerk
Norm taalniveau A2	Norm taalniveau B1
Theoretisch examen oriëntatie op de Nederlandse arbeidsmarkt (ONA)	Praktische module arbeidsmarktoriëntatie (MAP)
Inburgeraar is verantwoordelijk voor eigen financiën	Nieuwkomers worden 6 maanden financieel ontzorgd
Maatschappelijke begeleiding voor statushouders	Statushouders krijgen ook cursus financiën in Nederland

Onderdeel van transformatie sociaal domein

De wijziging van het inburgeringsstelsel past bij de transformatie in het sociaal domein die de gemeente Oude IJsselstreek heeft ingezet. De decentralisatie van verantwoordelijkheden naar de gemeente sluit aan bij onze ambitie om onze inwoners goed te kennen en in nabijheid op basis van één plan de ondersteuning op diverse leefgebieden in te zetten. We sluiten aan bij de leefwereld van onze inwoners en stellen hem of haar centraal. De inwoner mag geen drempel ervaren

als er verschillende wetten zijn. De vorm van de nieuwe wet Inburgering volgt de doelstellingen ervan. We doen ook een beroep op de samenleving als geheel om ervoor te zorgen dat iedere nieuwe inwoner zich welkom en gesteund voelt. Integratie komt van twee kanten.

Hoe is het beleid tot stand gekomen?

In april 2020 is de startnotitie om te komen tot een nieuw lokaal inburgeringsbeleid vastgesteld door het college en de gemeenteraad. De startnotitie beschreef het te doorlopen proces en enkele uitgangspunten als basis voor het nieuwe beleid.

De beleidsnotitie is vervolgens tot stand gekomen met de input van vele gesprekken over huidige en toekomstige vragen en thema's op het gebied van beleid en uitvoering van de inburgering. We hebben natuurlijk gesproken met statushouders in onze gemeente en de regio Achterhoek, waaronder de cultuurverbinders en sleutelpersonen. Maar ook met lokale en regionale partners die een rol vervullen in de huidige inburgeringstrajecten in onze gemeente. Bovendien hebben we ideeën en inspiratie opgedaan in een regionale marktconsultatie met diverse taalaanbieders en maatschappelijke organisaties binnen en buiten de regio Achterhoek. Tijdens het schrijven van de beleidsnotitie hebben we ook meerdere malen gesproken met de gemeentelijke adviesraad sociaal domein. De adviesraad sociaal domein heeft advies uitgebracht over de conceptbeleidsnotitie en de adviezen zijn zoveel mogelijk verwerkt in de voorliggende notitie.

Leeswijzer

De beleidsnotitie kent de volgende opbouw:

1. Waarom een nieuw beleidskader inburgering?
2. Samenvatting
3. Met en voor wie doen we het? Feiten en cijfers over statushouders in Oude IJsselstreek
4. Wat willen we bereiken? Beoogde resultaten
5. Wat gaan we daar voor doen? Klantreis, activiteiten en projecten
6. Wat hebben we daar voor nodig?

Bijlage 1 bevat een begrippenlijst om de verschillende termen en afkortingen rond het thema inburgering uit te leggen.

2. Samenvatting

Waarom een nieuw beleidskader inburgering?

Iedereen doet mee in gemeente Oude IJsselstreek! Dat geldt ook voor statushouders die met eventuele gezinsleden in onze gemeente komen wonen, werken en leven. Nog te vaak zien we dat statushouders moeite hebben om écht mee te doen. Bijvoorbeeld door problemen op het gebied van de Nederlandse taal, cultuurverschillen, een sociaal netwerk, betaald werk en een goede gezondheid. Uitdagingen waar zij niet alleen voor hoeven te staan en waar wij als gemeente een ondersteunende rol willen vervullen.

Op 1 juli 2021 gaat de nieuwe Wet inburgering in. Deze wet gaat ervan uit dat iedereen meedoet, het liefst via betaald werk. Met deze wet krijgt de inburgering van statushouders meer verbinding met verschillende levensgebieden binnen het sociaal domein, zoals gezondheid, financiën en een sociaal netwerk. En de gemeente krijgt de regierol. Dit wil zeggen dat de gemeente verantwoordelijk is voor het inburgeringstraject van de inburgeraar; van vestiging in de gemeente tot een geslaagde inburgering.

In deze beleidsnotitie vertalen we de nieuwe landelijke regelgeving naar een **lokaal beleidskader voor de uitvoering van de Wet inburgering in gemeente Oude IJsselstreek**.

Voor wie en met wie doen we het?

Sinds 2014 zijn ongeveer 300 statushouders in de gemeente Oude IJsselstreek komen wonen (de zogenaamde **"oudkomers"**). De grootste groep is afkomstig uit Syrië. 40% van de statushouders is tussen 0 en 18 jaar. Deze jongeren zijn niet inburgeringsplichtig en gaan doorgaans naar school.

Ongeveer 55 statushouders zijn nog aan het inburgeren (de zogenaamde **"tussengroep"**). Van de volwassen statushouders is 21% ontheven van de inburgeringsplicht. Het overige deel van de volwassen statushouders heeft de inburgering succesvol afgerond. Van de statushouders die nu al in onze gemeente

wonen, is een groot deel afhankelijk van een bijstandsuitkering en 18% heeft een betaalde baan.

Na invoering van de nieuwe Wet inburgering verwachten we dat er per jaar ongeveer 30 asielstatushouders en 6 gezinsmigranten in gemeente Oude IJsselstreek komen wonen (de zogenaamde **"nieuwkomers"**).

Wat willen we bereiken?

Ons **doel is dat nieuwkomers én oudkomers snel, goed en volwaardig meedoen in gemeente Oude IJsselstreek**. Om mee te kunnen doen, zijn voor statushouders de volgende 3 pijlers in ons inburgeringsbeleid van belang:

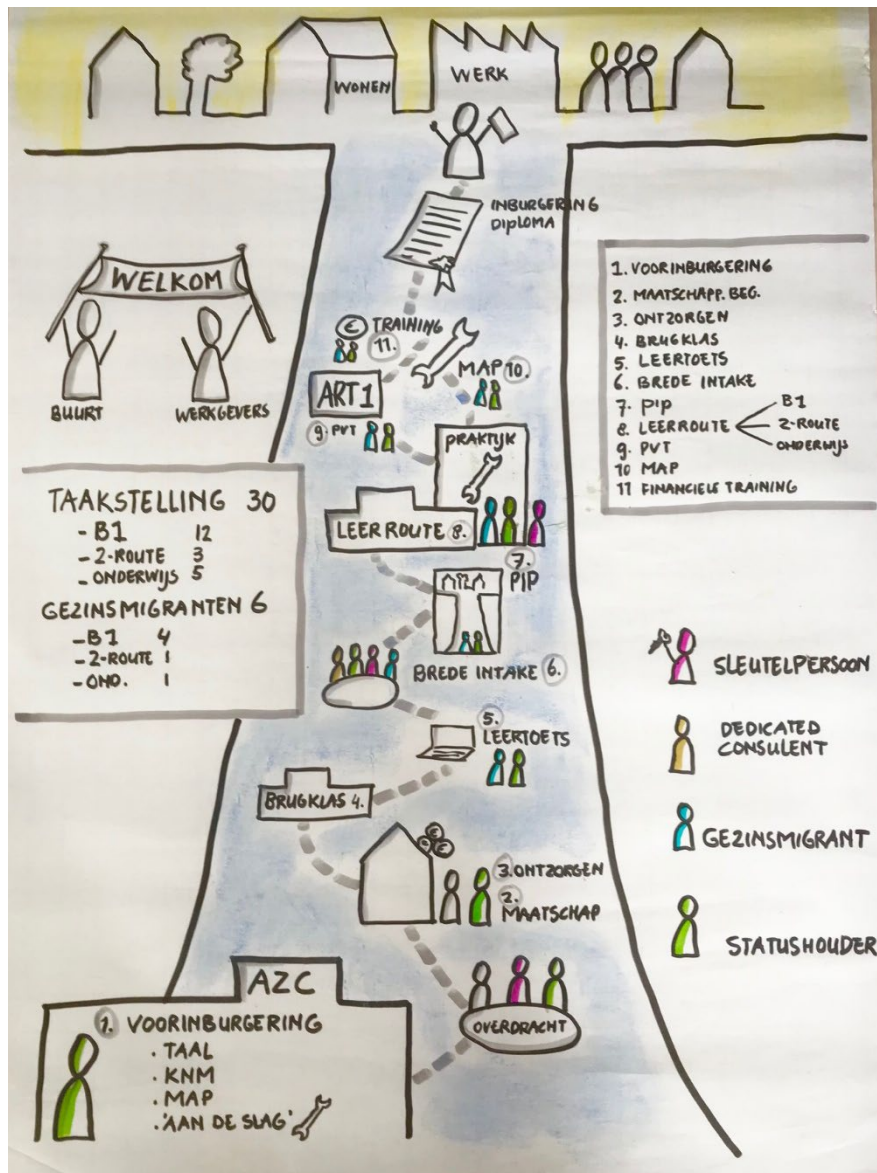
- 1. Voldoende beheersing van de Nederlandse taal**
Alle statushouders in onze gemeente beheersen de Nederlandse taal voldoende om mee te kunnen doen in onze gemeente
- 2. Meedoen door betaald werk**
Alle statushouders in onze gemeente krijgen de kans om mee te doen, bij voorkeur door betaald werk of onderwijs
- 3. Positieve gezondheid**
Gezondheidsproblemen staan statushouders in onze gemeente niet in de weg om mee te kunnen doen in onze gemeente.

De ambities per pijler hebben we in deze beleidsnotitie vertaald naar concrete doelstellingen en resultaten die we de komende jaren met elkaar realiseren (zie hoofdstuk 4).

Wat doen we om onze doelen te bereiken?

Om onze ambities en beoogde resultaten te behalen, geven we vorm aan een nieuwe **klantreis** van asielzoekerscentrum tot het behalen van een inburgeringsdiploma en het meedoen en meewerken in onze samenleving (zie hoofdstuk 5). Deze klantreis is samengevat in **figuur 1** en kent een maximale doorlooptijd van 3 jaar. Het inburgeringstraject gaat uit van **individueel maatwerk** en een persoonlijk plan inburgering en participatie.

Figuur 1: Klantreis statushouder onder nieuwe Wet inburgering

Bij vrijwel alle onderdelen van het inburgeringstraject maken we gebruik van de kennis en ervaring van statushouders zelf. Door de inzet van **cultuurverbinders en sleutelpersonen** slaan we bruggen tussen culturen en verlagen we de drempel voor statushouders om mee te doen in onze gemeente.

3. Voor wie en met wie doen we het? Feiten en cijfers over statushouders in gemeente Oude IJsselstreek

Inwoners écht (leren) kennen. Dat vormt een belangrijk fundament voor de transformatie in het sociaal domein in gemeente Oude IJsselstreek. Op individueel niveau: als we onze inwoners goed in beeld hebben, kunnen we adequate ondersteuning bieden die past bij hun persoonlijke situatie. En op groepsniveau: een effectieve ontwikkeling en uitvoering van ons inburgeringsbeleid begint namelijk bij een goed zicht op de groep (huidige en toekomstige) statushouders in onze gemeente.

Dit hoofdstuk geeft actuele feiten en cijfers over statushouders die in onze gemeente wonen. We maken daarbij onderscheid tussen de groep oudkomers die zich vanaf 2014 in onze gemeente heeft gevestigd en de verwachte groep nieuwkomers die na invoering van de nieuwe Wet inburgering per 1 juli 2021 in onze gemeente komt wonen.

3.1 Oudkomers en de ‘tussengroep’

In gemeente Oude IJsselstreek wonen ongeveer 300 statushouders. De totale groep kunnen we onderverdelen naar oudkomers en de door het ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid benoemde ‘tussengroep’.

Onder de groep **oudkomers** verstaan we statushouders die hun inburgeringstraject hebben afgerond of ontheven zijn van de inburgeringsplicht. In gemeente Oude IJsselstreek gaat het om een groep van ongeveer 250 statushouders. Daarnaast

kent onze gemeente een **tussengroep** van statushouders die hun inburgeringstraject nog niet hebben afgerond en die onder de huidige inburgeringswetgeving vallen. Volgens gegevens van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) bestaat de tussengroep in Oude IJsselstreek uit ongeveer 55 personen (gegevens september 2020).

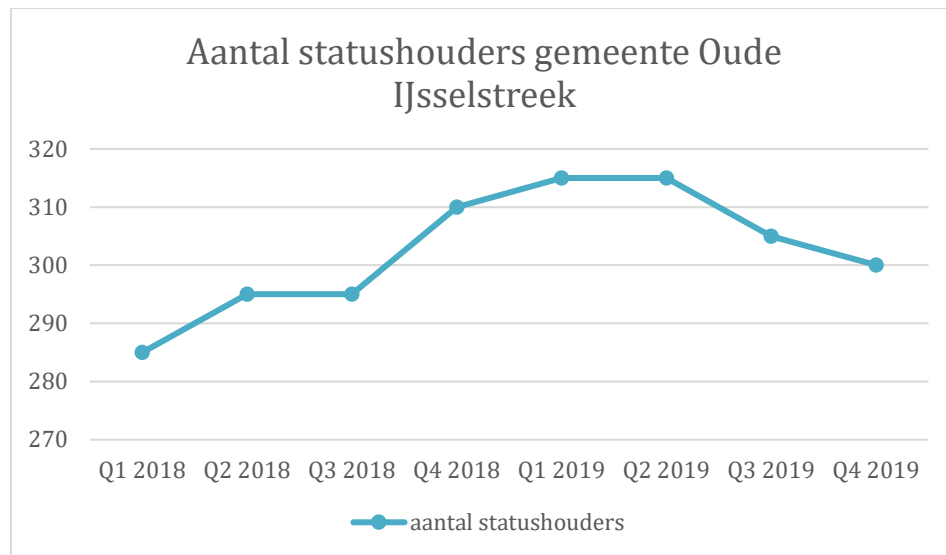
Onderstaande feiten en cijfers hebben betrekking op de totale groep statushouders die in onze gemeente woont; dus zowel de oudkomers als de tussengroep. De informatie is grotendeels afkomstig uit de Divosa benchmark over statushouders en inburgering in Nederlandse gemeenten.³ Aan de benchmark deden 168 van de 355 gemeenten mee (een percentage van 47%). De gezinsmigranten maken geen onderdeel uit van de benchmarkgegevens.

Aantallen en persoonskenmerken

Eind 2019 woonden 300 statushouders in de gemeente Oude IJsselstreek. Deze groep is gehuisvest sinds 2014. We hebben in onze gemeente meer statushouders opgenomen dan dat we verplicht waren. Het aantal is het voorlopige resultaat van een dalende trend die begin 2019 werd ingezet (zie grafiek 1). De jaren daarvoor was er juist sprake van een (fors) stijgend aantal nieuwe statushouders door onder andere de crisissituatie in Syrië en de ruimhartige opstelling van onze gemeente om statushouders hier huisvesting te bieden. Momenteel zijn 8 op de 1.000 inwoners van gemeente Oude IJsselstreek statushouder. Dit is iets meer dan het gemiddelde van de landelijke benchmark die Divosa dit jaar uitvoerde (7 op de 1.000 inwoners).

³ Bron: Divosa benchmark statushouders Oude IJsselstreek 2018-2019 (augustus 2020)

Grafiek 1: Aantal statushouders in gemeente Oude IJsselstreek 2018-2019

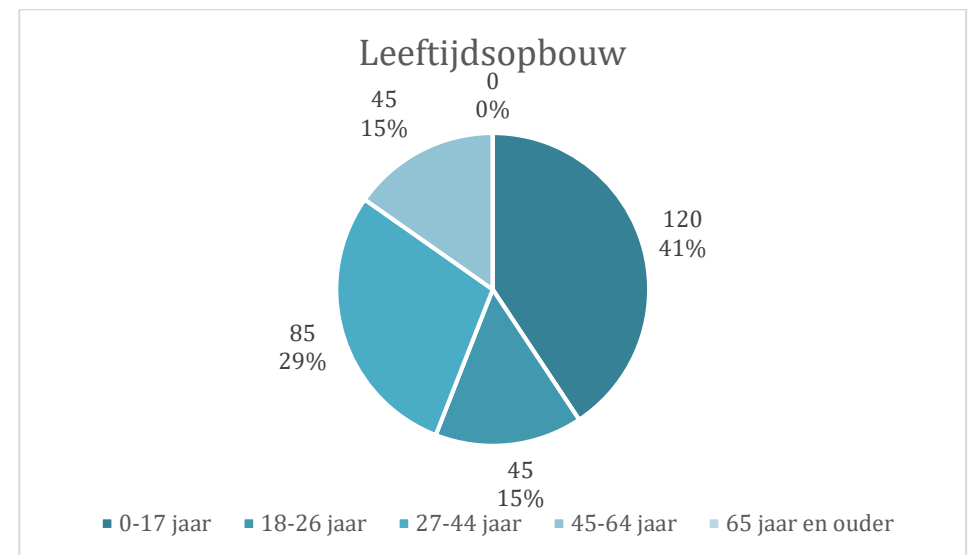

Ruim tweederde van de statushouders in onze gemeente is afkomstig uit Syrië. Daarnaast kennen we een substantiële groep statushouders uit Eritrea. De relatieve omvang van beide groepen is min of meer vergelijkbaar met die in andere Nederlandse gemeenten. Het geboorteland en de bijbehorende cultuur, normen, waarden en gebruiken zijn relevant bij het vormgeven van een effectieve ondersteuning aan de statushouders. Mensen uit deze culturen zijn bijvoorbeeld veelal gewend aan een corrupte overheid en aan repressie. Met name mensen uit Eritrea zijn niet gewend om zich uit te spreken over wat ze zelf kunnen en willen. Het kost enige tijd om vertrouwen te winnen. Ook zijn mensen lang niet altijd gewend om bijvoorbeeld met bankpasjes om te gaan. In het land van herkomst gebruikt men vaak alleen contant geld. Daarbij huurt men geen huis van een woningbouwvereniging, maar van een persoon. Voetballen doe je op straat en niet bij een vereniging. Een beroep als automonteur in Nederland is anders dan in het land van herkomst. Op de fiets naar je werk gaan is heel ongebruikelijk in Arabische landen; een fiets is kinderspeelgoed en een auto is het gangbare vervoersmiddel. Een rijbewijs en een auto zijn bovendien aanzienlijk goedkoper in die landen. Mensen uit Arabische landen hebben soms een levensstandaard gehad zoals in

Nederland, maar kunnen die door de taalbarrière hier niet meer evenaren. Dat kan tot depressie leiden. Al deze voorbeelden laten zien dat cultuursensitief werken in de uitvoering onmisbaar is.

De leeftijdsopbouw van statushouders in onze gemeente is weergegeven in figuur 2 en is vergelijkbaar met andere gemeenten. 40% van de statushouders is jonger dan 18 jaar en is vanwege hun leeftijd niet inburgeringsplichtig. Dit betekent dat een groot deel van alle statushouders in onze gemeente wél leerplichtig is en dus naar school gaat. De ondersteuning door de gemeente wordt daarop aangepast. Binnen deze groep bevinden zich enkele alleenstaande minderjarigen. Zij zijn geplaatst in pleeggezinnen. Het percentage statushouders tussen 45 en 64 jaar is met 15% iets hoger dan het benchmarkgemiddelde (12%). Gelet op hun leeftijd, vragen de arbeidsmarktkansen van deze 'oudere' statushouders om aandacht.

Figuur 2: Leeftijdsopbouw van statushouders in gemeente Oude IJsselstreek

Vergeleken met de andere benchmarkgemeenten kent Oude IJsselstreek relatief iets meer alleenstaanden en partners zonder kinderen. Het aandeel gezinnen met kinderen is wat lager dan het benchmarkgemiddelde.

Verhoudingsgewijs wonen er in gemeente Oude IJsselstreek meer **nareizigers** (53%) dan **eerste aanvragers** (47%). In andere benchmarkgemeenten ligt die verhouding juist andersom (45% nareizigers en 55% eerste aanvragers). Dit verschil is te verklaren doordat we enkele jaren geleden meerdere grote gezinnen hebben gevestigd die als nareizigers meetellen. Nareizigers zijn gezinsleden van een asielstatushouder in Nederland die binnen de nareistermijn van 3 maanden naar Nederland komen. Zij krijgen bij binnenkomst in Nederland direct een asielvergunning. Nareizigers zijn ook vluchtelingen. Vaak hebben partners en kinderen elkaar lange tijd niet gezien sinds de vlucht. Tijdens hun vlucht hebben ze bovendien van alles meegemaakt en het contact met familie was niet altijd optimaal door de omstandigheden. Dit kan psychische gezondheidsklachten met zich mee brengen.

Inburgering

Belangrijk onderdeel van de inburgering is het **inburgeringsexamen**. Met het verplichte inburgeringsexamen laten statushouders zien dat ze de taal spreken en weten hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit. Als iemand alle onderdelen van het inburgeringsexamen haalt, krijgt hij of zij een inburgeringsdiploma en is ingeburgerd.

Eind 2019 was 34% van de statushouders tussen 18 en 65 jaar in gemeente Oude IJsselstreek geslaagd voor het inburgeringsexamen. Dit percentage ligt lager dan het gemiddelde slagingspercentage in de Divosa benchmark van 40%.

Het inburgeringsexamen wordt afgenomen op **taalniveau A2**. Met dit taalniveau kunnen statushouders eenvoudige gesprekken in het Nederlands voeren. Net als in de andere gemeenten in de benchmark statushouders van Divosa hebben (vrijwel) alle geslaagde statushouders taalniveau A2 behaald. Het is mogelijk om een hoger taalniveau te halen via de staatsexamens NT2. Daarmee kan iemand **taalniveau B1 of B2** halen. Dit is het taalniveau dat doorgaans nodig is voor het volgen van een (beroeps)opleiding of in een betaalde baan. Het komt weinig voor dat statushouders tijdens hun inburgering slagen voor taalniveau B1 of B2. Wel kunnen statushouders (net als andere inwoners) via volwasseneneducatie

aanvullend taalonderwijs volgen, een staatsexamen doen en alsnog een hoger taalniveau behalen.

Eind 2019 was de gemiddelde duur van een inburgeringstraject van statushouders in gemeente Oude IJsselstreek 34 maanden (benchmarkgemiddelde: 35 maanden). De duur komt daarmee nagenoeg overeen met de wettelijke inburgeringstermijn van 3 jaar.

Een deel van de groep oudkomers is ontheven van de inburgeringsplicht. Iemand kan zo'n ontheffing krijgen als het, ondanks aantoonbare inspanningen, niet lukt om in te burgeren. Bijvoorbeeld door geestelijke of lichamelijke beperkingen. Een ontheffing wordt ook verleend als iemand al voldoende ingeburgerd is. Bijvoorbeeld als iemand al lange tijd in Nederland woont en werkt.

In gemeente Oude IJsselstreek heeft 21% van de statushouders een **ontheffing** van de inburgeringsplicht. Dat percentage ligt aanzienlijk hoger dan het benchmarkgemiddelde van 16%. We weten niet hoe het komt dat er relatief meer ontheffingen in onze gemeente zijn. Dit kan te maken hebben met de vaardigheden en het leervermogen van statushouders, maar ook met de invulling van het onderwijs en inburgeringstrajecten.

Het valt dus op dat statushouders in gemeente Oude IJsselstreek een lager slagingspercentage en hoger percentage ontheffingen van de inburgering kennen dan het gemiddelde van andere gemeenten in de Divosa benchmark. Verder valt op dat in onze gemeente met name statushouders uit Syrië een lager slagingspercentage laten zien bij het inburgeringsexamen in vergelijking met het slagingspercentage in andere gemeenten.

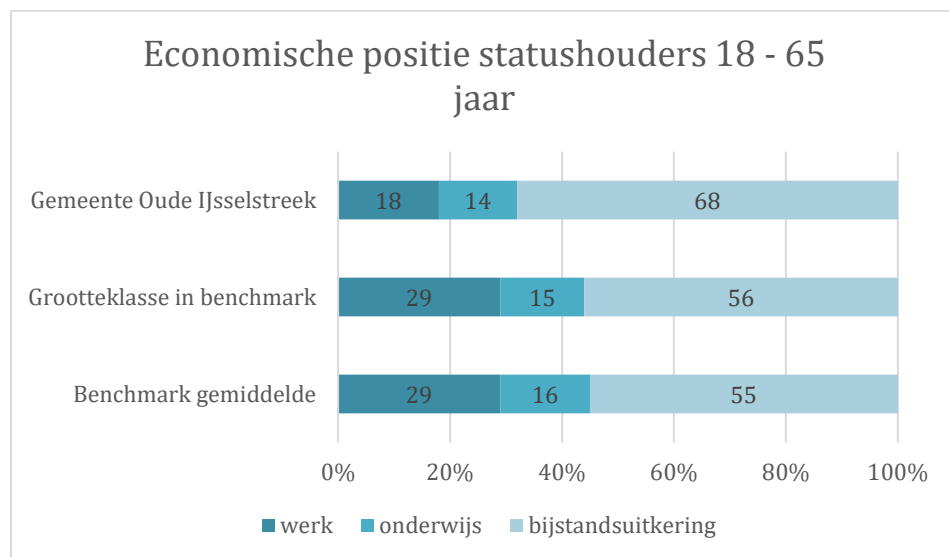
Werk, inkomen en onderwijs

Van de in gemeente Oude IJsselstreek gehuisveste, volwassen statushouders heeft 18% betaald werk. Grafiek 2 laat zien dat dit aanzienlijk lager is dan het benchmarkgemiddelde van 29%. Een derde van de werkenden heeft een arbeidscontract van 0,8 fte of meer uren. Er zijn in onze gemeente relatief veel werkende statushouders met een klein arbeidscontract van minder dan 0,3 fte. Dit geldt in Oude IJsselstreek voor ongeveer 1 van de 3 statushouders, terwijl dit in andere gemeenten ongeveer 1 van de 5 statushouders betreft. Dit onderstreept de

noodzaak om een andere werkwijze te hanteren. Een werkwijze met meer maatwerk dat past bij capaciteiten en het leervermogen van de statushouder.

In lijn met deze cijfers heeft een groter deel van de volwassen statushouders in gemeente Oude IJsselstreek een bijstandsuitkering. Namelijk 68% ten opzichte van het benchmarkgemiddelde van 55%. In gemeente Oude IJsselstreek ging het eind 2019 om ongeveer 160 statushouders met een bijstandsuitkering. Ruim een derde van de statushouders maakt gebruik van een vorm van re-integratie. Dat kan gaan om een training, opleiding of coaching naar werk. Dit percentage is vergelijkbaar met het benchmarkgemiddelde.

Grafiek 2: Verdeling naar economische positie van statushouders in Oude IJsselstreek

Van de statushouders tussen 18 en 65 jaar in onze gemeente volgt 14% onderwijs. Dit is 2 procentpunt lager dan het benchmarkgemiddelde. Opgemerkt moet worden dat in de leeftijdscategorie tussen 18 en 30 jaar juist meer statushouders onderwijs volgen (37%) dan het landelijke gemiddelde (33%). Oftewel, met name

de wat oudere statushouders in onze gemeente volgen minder vaak een vorm van onderwijs.

De statushouders in onze gemeente die onderwijs volgen, hebben gemiddeld een lager opleidingsniveau dan statushouders in andere gemeenten in de benchmark van Divosa. Dit kan te maken hebben met de koppeling van statushouders vanuit het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) aan onze gemeente op basis van kenmerken van de arbeidsmarkt. Onze gemeente kent van oorsprong immers een grote maakindustrie waarin veel laag opgeleide arbeidskrachten aan het werk zijn. Een lager opleidingsniveau van de statushouders kan doorwerken in een hoger aandeel ontheffingen en een lager slagingspercentage bij de inburgeringsexamens.

Ondersteuning op andere leefgebieden

Statushouders ontvangen ook ondersteuning op andere leefgebieden. Exacte cijfers voor gemeente Oude IJsselstreek ontbreken, maar landelijk is het beeld dat 13,5% van de statushouders tot 23 jaar gebruik maken van jeugdhulp. Daarnaast geldt dat 1 à 2 % van de statushouders in Nederland gebruik maken van een voorziening op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

3.2 Nieuwkomers

Statushouders die na invoering van de nieuwe Wet inburgering per 1 juli 2021 in onze gemeente komen wonen, noemen we de groep **nieuwkomers**. Wanneer we de ramingen van Divosa en de huisvestingstaakstelling in ogenschouw nemen, verwachten we op jaarbasis ongeveer 30 nieuwe asielstatushouders. Naar verwachting is ongeveer tweederde van hen verplicht om in te burgeren (20 personen). De groep nieuwkomers is dus zeer beperkt ten opzichte van de bestaande groep oudkomers in onze gemeente. Wel zal het aantal nieuwkomers gedurende de jaren oplopen door nieuwe instroom van asielstatushouders.

Volledigheidshalve benoemen we ook het beperkte aantal **gezinsmigranten** dat zich in onze gemeente vestigt. Het gaat in Oude IJsselstreek met name om mensen die uit veilige landen vanwege de liefde naar Nederland komen. Omdat mensen meer reizen komt dit de laatste jaren vaker voor. Ook zij zijn

inburgeringsplichtig, hoewel zij zelf hun taalonderwijs moeten betalen. Op jaarbasis verwachten we een instroom van rond de 6 gezinsmigranten in onze gemeente.

Leerroutes

De inburgeringsplichtige nieuwkomers en gezinsmigranten volgen onder de nieuwe Wet inburgering een leerroute. Er zijn drie leerroutes. Ten eerste de onderwijsroute, waarin statushouders tot 27 jaar worden klaargestoomd voor een vervolgopleiding en het taalonderwijs zich ook vooral daar op richt. Ten tweede de B1-route, gericht op Nederlandse taalvaardigheid op B1-niveau, deelname in de Nederlandse samenleving en het verrichten van betaald werk. En ten derde de zogenaamde Z-route (zelfredzaamheidsroute), gericht op het zoveel mogelijk zelfredzaam zijn en deelnemen aan de Nederlandse samenleving.

Naar verwachting ziet de verdeling van de nieuwkomers over de drie verschillende leerroutes er jaarlijks als volgt uit:

Tabel 1: Verdeling van nieuwkomers over 3 leerroutes Wet inburgering

Onderwijsroute	- 5 asielstatushouders - 1 gezinsmigrant
B1 route	- 12 asielstatushouders - 4 gezinsmigranten
Zelfredzaamheidsroute	- 3 asielstatushouders - 1 gezinsmigrant

Bovenstaande tabel 1 laat zien dat de aantallen deelnemers per leerroute in gemeente Oude IJsselstreek (zeer) beperkt zijn. Het kan raadzaam zijn om meer volume te maken, gelet op de kwaliteit van dienstverlening en eventuele schaalvoordelen. Dit kan bijvoorbeeld door (op onderdelen) samen te werken met regiogemeenten of door de ondersteuning aan nieuwkomers te combineren met de ondersteuning aan oudkomers. Beleidskeuzes op dit gebied komen aan de orde in de volgende hoofdstukken van deze beleidsnotitie.

4. Wat willen we bereiken? Onze ambitie en beoogde resultaten

Wat wil gemeente Oude IJsselstreek de komende jaren bereiken op het gebied van inburgering en participatie van statushouders in onze gemeente? Dit hoofdstuk geeft antwoord op die vraag. We benoemen de ambities en beoogde resultaten waar we de komende jaren aan werken.

4.1 Snel, goed en volwaardig meedoen in Oude IJsselstreek

In de kern willen we de ambitie en gedachte achter de nieuwe wet Inburgering vormgeven met als **doel dat statushouders snel, goed en volwaardig meedoen in Oude IJsselstreek**. Net als iedere andere inwoner in onze gemeente. Dit geldt vanzelfsprekend voor de nieuwkomers die vanaf 1 juli 2021 onder de nieuwe Wet inburgering in onze gemeente komen wonen. Maar ook voor de oudkomers willen we zoveel als mogelijk ondersteuning (blijven) bieden. Het inburgeringsproces is bij de oudkomers lang niet altijd succesvol geweest. Een deel van de oudkomers kan nog niet volwaardig meedoen en er is bijvoorbeeld een verhoogd risico op schulden. Ons nieuwe inburgeringsbeleid geldt dus voor *alle* statushouders die in onze gemeente (komen) wonen. We benutten de periode van 1 januari tot 1 juli 2021 om in aanloop naar de nieuwe Wet inburgering het lokale inburgeringsbeleid al toe te passen voor (een deel van) de oudkomers in onze gemeente.

Belangrijk om op te merken is dat een groot deel van de groep statushouders onder de 18 jaar is. Dit betekent dat we als gemeente geen rijksfinanciering krijgen voor de ondersteuning van deze groep. De verantwoordelijkheid voor de juiste begeleiding ligt bij het onderwijs. Vanuit onderwijsachterstandenbeleid investeert onze gemeente wel in jonge statushouders.

Rol van de gemeente

De gemeente Oude IJsselstreek vervult een **regierol** in het nieuwe inburgeringsbeleid. De gemeente is daarmee, samen met de inburgeraar, verantwoordelijk voor het volledige inburgeringstraject. Dat wil niet zeggen dat de gemeente ook de volledige uitvoering op zich neemt. We werken samen met vele maatschappelijke partners om de inburgering tot een succes te maken. In de uitvoering beleggen we de gemeentelijke regierol (met uitzondering van het beleid) bij onze gemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet.

De **gemeente faciliteert, stimuleert en biedt op onderdelen zelf ondersteuning**. Net als in het brede sociaal domein blijven daarbij de uitgangspunten normaliseren, voorkomen, innoveren en samenwerken overeind.

Als gemeente hebben we ook een **voorwaarde scheppende rol**. We zorgen er, zeker in de beginfase van de inburgering, voor dat de statushouder zo min mogelijk in de weg staat om deel te nemen aan taalonderwijs of andere onderdelen van het inburgeringstraject. Denk bijvoorbeeld aan de inzet van vervoer en kinderopvang. Na verloop van tijd geldt; hoe beter de statushouder zich kan redden in de Nederlandse samenleving, hoe kleiner de rol van de gemeente op dit vlak zal zijn.

Integraal werken

We werken **integraal**. Voor een persoon die gaat inburgeren is het niet relevant wat er onder welke wet valt. Hij of zij wil graag wonen, werken, de taal leren, onderwijs volgen, enzovoort. We realiseren daarom samenhang en aansluiting met andere leefgebieden vanuit het perspectief van de statushouder om ervoor te zorgen dat hij of zij zo snel en volwaardig mogelijk meedoet in Oude IJsselstreek. We besteden in ieder geval aandacht aan taalvaardigheid, werk en participatie, inkomen, schulden, (digitale) basisvaardigheden en gezondheid. Afspraken op alle leefgebieden worden met de statushouder vastgelegd in **één plan** (het Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie, oftewel PIP).

Voor en door statushouders: inzet van cultuurverbinders en sleutelpersonen

Een goed werkend inburgeringsbeleid is mede afhankelijk van de inbreng en betrokkenheid van de statushouders zelf. In gemeente Oude IJsselstreek geven we hier mede invulling aan door de inzet van **cultuurverbinders en sleutelpersonen**.

Cultuurverbinders zijn (ex-) statushouders die een training tot sleutelpersoon hebben gevolgd via Pharos en vervolgens een aanvullende opleiding tot cultuurverbinder hebben gehad via Vluchtelingenwerk en Figulus. Cultuurverbinders en sleutelpersonen zijn in staat om met hun kennis en ervaring cultuurkloven te dichten. Ze kunnen zowel aan inburgeraars als aan de gemeente uitleggen waar culturele verschillen zitten en hoe we daar rekening mee kunnen houden. Zo bouwen ze **bruggen tussen culturen** en dragen zij bij aan een effectief inburgeringsbeleid. Dit wordt onderstreept door de onderzoeksresultaten van Verwey Jonker over de inzet van cultuurverbinders en sleutelpersonen in de Achterhoekse gemeenten (zie box 1).

Box 1: Onderzoek cultuurverbinders Achterhoek

In juli 2020 is door **onderzoeksbureau Verwey Jonker** een onderzoek opgeleverd over de inzet van cultuurverbinders en sleutelpersonen in de Achterhoekse gemeenten. Hieruit blijkt dat de inzet van sleutelpersonen ertoe leidt dat ook mensen worden bereikt die de Nederlandse taal niet goed machtig zijn, of om allerlei redenen op afstand, afwachtend of argwanend staan ten opzichte van instituties. De onderzoekers concluderen dat het van **waarde** is om cultuurverbinders op verschillende manieren in te zetten. Denk bijvoorbeeld aan de inzet als cultuurvertaler tijdens het participatieverklaringstraject (zie 5.4) of als ondersteuner tijdens de leerroutes of een inloopspreekuur. De aanwezigheid van cultuurverbinders en sleutelpersonen werkt **drempelverlagend** voor de deelname van andere statushouders. Het (breder) inzetten van sleutelpersonen in de inburgering kan daarmee leiden tot een **meer doelmatige** besteding van middelen.

Meer informatie over het onderzoek is te vinden op <https://www.verwey-jonker.nl/artikel/sleutelpersonen-spelen-belangrijke-rol-bij-huidige-inburgering-statushouders/>.

Met de regiogemeenten verkennen we de mogelijkheden van **regionale inzet en coördinatie van cultuurverbinders en sleutelpersonen**. Door regionaal samen te werken, vergroten we de diversiteit in talen en culturen onder cultuurverbinders. Bovendien realiseren we hierdoor schaalvoordelen in de opleidingskosten. Lokaal zetten we cultuurverbinders en sleutelpersonen in op diverse onderdelen in het inburgeringstraject. Ook benutten we hun kennis en kunde als klankbord bij het opstellen, uitvoeren en monitoren van ons inburgeringsbeleid.

Sleutelpersonen helpen bruggen te bouwen tussen culturen en dragen bij aan een effectief inburgeringsbeleid.

Onze ambitie

- Nieuwkomers én oudkomers in de gemeente Oude IJsselstreek doen snel, goed en volwaardig mee
- De gemeente faciliteert, stimuleert en ondersteunt met maatwerk; op een manier die past bij de persoonlijke situatie van de statushouder
- We werken integraal; afspraken op alle leefgebieden leggen we vast in één plan
- Statushouders, en specifiek sleutelpersonen en cultuurverbinders, hebben een nadrukkelijke rol in de totstandkoming, uitvoering en monitoring van ons inburgeringsbeleid

4.2 Drie Pijlers in het inburgeringsbeleid

Om mee te kunnen doen, zijn voor statushouders drie zaken van cruciaal belang: voldoende beheersing van de Nederlandse taal, het verrichten van betaald werk en een goede gezondheid. Dit zijn dan ook de **3 inhoudelijke pijlers** van ons inburgeringsbeleid. Een toelichting op onze ambities en beoogde resultaten per pijler:

Pijler 1: Voldoende beheersing van de Nederlandse taal

Onze ambitie

- Alle statushouders in gemeente Oude IJsselstreek beheersen de Nederlandse taal voldoende om mee te kunnen doen in onze gemeente

Voldoende beheersing van de Nederlandse taal is en blijft een belangrijke sleutel tot een succesvolle integratie van statushouders. We zien **taal als een middel om goed te kunnen integreren**, niet als doel op zich. Zo kan iemand vloeiend

Nederlands spreken, maar alsnog zonder werk thuis zitten. Hoewel in het algemeen geldt dat een goede taalvaardigheid de kansen op de arbeidsmarkt wel ten goede komt.

We vinden het van belang dat statushouders de Nederlandse taal zo **functioneel** mogelijk aangeboden krijgen. Dus op een manier die aansluit bij hun perspectief en leefomgeving. Voor statushouders die onder de nieuwe wetgeving de zelfredzaamheidsroute volgen, betekent dat bijvoorbeeld dat het taalonderwijs meer praktijkgericht moet zijn. Passend bij situaties in het dagelijks leven.

Ook willen we dat het taalonderwijs zoveel mogelijk **duaal** wordt ingestoken met een combinatie van **intensief taalonderwijs en praktijkleren**. We willen dat er in de praktijkonderdelen in de B1- en Z-route niet alleen aandacht is voor het meedoen in de Nederlandse samenleving, maar nadrukkelijk ook voor de ontwikkeling naar een betaalde baan. Binnen de onderwijsroute moet het taalonderwijs juist voorbereiden op de vervolgopleiding die de statushouder gaat volgen.

Het inburgeringstraject moet bovendien **passen bij het leervermogen** van de statushouder. Als richtsnoer hanteren we taalniveau B1 voor de onderwijs- en B1-route, en taalniveau A2 voor de zelfredzaamheidsroute. Maar het einddoel van een succesvolle inburgering is niet voor iedere persoon gelijk. We bepalen het einddoel, onder andere op het gebied van taalvaardigheid, samen met de inburgeraar en leggen dat vast in een individueel plan (PIP). We bieden taalondersteuning op maat, ook aan analfabeten. De zelfredzaamheidsroute geeft hier goede handvatten voor. Leren door te doen is een effectieve strategie om de taalvaardigheid te verbeteren.

We willen daarom dat statushouders **zoveel mogelijk taalcontact** hebben, zodat ze veel oefenen met de Nederlandse taal. Dat kan door aan allerlei activiteiten mee te doen waarbij Nederlands wordt gesproken, zoals sport, een taalcafé of samen koken. Maar ook door middel van de begeleiding van vrijwilligers, zowel getrainde vrijwilligers die specifiek aan taal kunnen werken of vrijwilligers die als maatje verbonden worden aan een inburgeraar. Door dit soort activiteiten groeit bovendien niet alleen de taalvaardigheid, maar ook het sociale netwerk van de statushouder. Inburgeraars ervaren regelmatig een drempel om Nederlands te spreken. Dit terwijl het spreken zo belangrijk is om de Nederlandse taal onder de knie te krijgen. We

zetten daarom in op **drempelverlagende activiteiten**. We stimuleren statushouders in een **vroeg stadium** om Nederlands te spreken in een **vertrouwde omgeving**. Een (taal)maatje kan hier een rol in vervullen, net als groepsgewijze activiteiten.

Naast taalvaardigheid zijn **digitale vaardigheden** essentieel om mee te komen in de Nederlandse samenleving. In het Persoonlijk plan Inburgering en Participatie (PIP) dat met iedere statushouder wordt opgesteld, besteden we expliciet aandacht aan de ontwikkeling van digitale vaardigheden. In de uitvoering trekken we samen op met activiteiten en organisaties die zich (ook nu al) richten op de ontwikkeling van (digitale) basisvaardigheden en de bestrijding van laaggeletterdheid in onze gemeente.

Beoogde resultaten

- ➔ Iedere nieuwkomer heeft een individueel plan van aanpak op maat met daarin opgenomen passende ondersteuning om de taalvaardigheid te verbeteren en aandacht voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden
- ➔ In 2022 geldt dit ook voor alle oudkomers met een bijstandsuitkering
- ➔ Het slagingspercentage voor de inburgering van oudkomers stijgt naar ten minste het niveau van het landelijke benchmarkgemiddelde (eind 2019 40%)
- ➔ Tenminste 75% van de nieuwkomers behaalt binnen de inburgeringstermijn de persoonlijke inburgeringsdoelen op het gebied van taal, zoals die worden afgesproken in het individuele plan van aanpak

Pijler 2: Meedoen door betaald werk

Onze ambitie

- ➔ Alle statushouders in gemeente Oude IJsselstreek krijgen de kans om mee te doen, bij voorkeur door betaald werk of onderwijs

Een belangrijke manier om mee te doen in onze samenleving is door het verrichten van betaald werk. Zoals omschreven in onze gemeentelijke visie en uitvoeringsprincipes *'Transformatie in de kijk op werk'* willen we dat ieders kwaliteiten worden benut, dat niemand aan de kant blijft staan of wordt buitengesloten en dat mensen niet langer dan noodzakelijk een beroep op een uitkering hoeven doen. Een betaalde baan draagt hier aan bij. Betaald werk draagt bovendien bij aan de financiële zelfredzaamheid van statushouders.

Financiële zelfredzaamheid

Die financiële zelfredzaamheid stimuleren we als gemeente op een aantal manieren. Ten eerste krijgen we de wettelijke plicht om nieuwkomers met een bijstandsuitkering in de eerste 6 maanden in Oude IJsselstreek financieel te ontzorgen. Dit houdt in dat de gemeente het beheer van inkomsten en uitgaven geheel of gedeeltelijk op zich neemt. De gemeente gaat in ieder geval de huur, water, gas, licht en de verplichte zorgverzekeringskosten voor de eerste zes maanden betalen. De kosten worden namens de statushouder betaald vanuit de bijstandsuitkering. Zo voorkomen we dat statushouders in de drukke, eerste maanden na huisvesting in de gemeente het financieel overzicht kwijt raken en mogelijk schulden opbouwen.

Hoe uitgebreid het beheer van inkomsten en uitgaven is en hoe lang het financieel ontzorgen nodig is, stemmen we af op de persoonlijke situatie van de statushouder. We leveren individueel maatwerk en doen wat nodig is. Als de persoonlijke situatie er om vraagt, verlengen we de periode van ontzorgen. En als er minder of korter ondersteuning nodig is, geven we de statushouder de ruimte om de financiën (weer) zelf te beheren.

De mogelijkheid voor financieel ontzorgen bieden we nu **ook al voor oudkomers** met een bijstandsuitkering in onze gemeente. Die mogelijkheid blijft bestaan.

De insteek is en blijft voortdurend om de statushouder zelf de kennis en vaardigheden bij te brengen om de financiën zoveel mogelijk zelf te regelen. Aanvullend ondersteunen we statushouders die het nodig hebben daarom met begeleiding gericht op het **leren omgaan met en beheren van de eigen financiën**. Indien mogelijk sluiten we aan bij bestaande ondersteuning en trainingen die op het gebied van financiële zelfredzaamheid al worden geboden in onze gemeente.

Bijvoorbeeld in het kader van schulddienstverlening of armoedebestrijding. We houden er wel rekening mee dat statushouders, zeker in de eerste maanden, minder taalvaardig zijn en mogelijk meer behoefte hebben aan uitleg over het Nederlandse financiële systeem.

Betaalde banen

Samen met statushouders, werkgevers, onze gemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet en het regionale Werkgeversservicepunt Achterhoek realiseren we onder statushouders een verhoogde uitstroom uit de bijstand naar betaald werk. Als gemeente faciliteren we werkgevers met raad en daad. Dat doen we in samenwerking met ons lokale team economie en de regionale partners aan de thematafel Onderwijs en Arbeidsmarkt (ondernemers, onderwijs, overheid). We focussen zoveel mogelijk op de Achterhoekse en gemeentelijke **kansberoepen in de techniek, zorg en ICT**.

De gemeente heeft als werkgever een **voorbeeldfunctie** wat betreft **(cultuur)inclusief werkgeverschap**. We zetten ons daarom als gemeente in om ook statushouders een werkplek te bieden binnen onze gemeentelijke organisatie. Het kan gaan om een stageplaats, het opdoen van werkervaring of een betaald dienstverband. Ook kan de gemeente de medewerkers een training aanbieden in cultuursensitief werken. We verkennen bovendien de mogelijkheden om statushouders een dienstverband aan te bieden vanuit onze gemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet. Bijvoorbeeld als zij in onze gemeente waardevol werk verrichten als sleutelpersoon of cultuurverbinder.

Ook **zelfstandig ondernemerschap** en deeltijdwerk kunnen een goede bijdrage leveren aan een verlaging van de bijstandsafhankelijkheid. In het geval van deeltijdwerk is de omvang van de arbeidsovereenkomst wel een aandachtspunt. De benchmarkgegevens van Divosa (zie hoofdstuk 3) lieten immers zien dat statushouders in onze gemeente relatief vaak een contract met weinig uren hebben. We zetten de komende periode daarom extra in op een **uitbreiding van de contracturen van in deeltijd werkende statushouders** die nog (deels) afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering.

Als een betaalde baan bij een reguliere werkgever (nog) niet haalbaar is, stimuleren we statushouders om actief te zijn in de wijk of buurt en om vrijwilligerswerk te verrichten. De sociale basis in onze gemeente moet daar voldoende ruimte voor bieden (zie paragraaf 4.3). Van belang is dat er aandacht blijft voor de mogelijke doorgroei naar betaald werk. Mogelijk kan de invulling van maatschappelijke banen in onze gemeente hier een rol in spelen.

Beoogde resultaten

- Statushouders blijven een prioritaire groep in de lokale en regionale inzet op het gebied van werk, economie en onderwijs
- Iedere nieuwkomer heeft een individueel plan van aanpak op maat met daarin opgenomen passende ondersteuning om stappen naar betaald werk en/of een (vervolg)opleiding te zetten. In 2022 geldt dit ook voor alle oudkomers met een bijstandsuitkering
- Tenminste 50% van de nieuwkomers heeft binnen de inburgeringstermijn een betaalde baan. Het percentage oudkomers met een betaalde baan stijgt naar tenminste het landelijke benchmarkgemiddelde (eind 2019 29%)
- Als gevolg daarvan daalt ook het percentage statushouders met een bijstandsuitkering

Investeren in onderwijs

We **investeren in onderwijs**, ook voor statushouders in gemeente Oude IJsselstreek. Niet alleen in onderwijs gericht op het verbeteren van de taalvaardigheid, maar juist ook onderwijs om de kansen op werk te vergroten. Samen met werkgevers en onderwijsorganisaties leiden we statushouders zoveel mogelijk op voor **kansberoepen** in de gemeente en regio; de techniek, zorg en ICT. Natuurlijk zorgen we daarbij dat de competenties van de individuele statushouder zo goed mogelijk worden benut.

Net als in de leerroutes onder de nieuwe Wet inburgering, zetten we in op **duale trajecten**. We willen in het vakgerichte onderwijs combinaties maken tussen het leren van de Nederlandse taal en het leren van een vak op de werkvloer.

Onderwijs wordt nadrukkelijk ingezet voor jongere statushouders tot 27 jaar. Het volgen van een arbeidsmarktrelevante opleiding heeft bij deze groep in principe de voorkeur boven het vinden van een betaalde baan. Daarmee doen we een **duurzame investering** in de toekomst van de jongere statushouders. Maar ook voor de 30-plussers willen we onderwijstrajecten op maat aanbieden. Het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt staat centraal. Als er geen rijksfinanciering voor de studie mogelijk is dan benutten we regionale middelen in het kader van een leven lang ontwikkelen om toch onderwijstrajecten voor deze doelgroep te realiseren.

De investering in onderwijs geven we zoveel mogelijk vorm in **samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijs** in onze gemeente en regio.

Pijler 3: Positieve gezondheid

Onze ambitie

→ Gezondheidsproblemen staan statushouders in gemeente Oude IJsselstreek niet in de weg om mee te kunnen doen in onze gemeente

Een goede gezondheid is een van de belangrijkste voorwaarden voor een geslaagde integratie en participatie. In deze derde pijler van ons inburgeringsbeleid gaan we uit van het concept **positieve gezondheid** van Machteld Huber. Daarbij staan niet de klachten en gezondheidsproblemen centraal, maar juist de mensen zelf, hun veerkracht, en de dingen die betekenis geven aan hun leven. Met een brede kijk dragen we bij aan het vermogen van mensen om met hun fysieke, emotionele en sociale problemen om te gaan. De brede benadering staat niet alleen stil bij lichaamsfuncties en mentaal welbevinden, maar ook bij het dagelijks functioneren, meedoen, de kwaliteit van leven en zingeving. De regie ligt ook hier zoveel mogelijk bij de statushouder zelf.

Hoewel statushouders regelmatig te maken hebben met psychische klachten of fysieke ongemakken, vormen niet alle beperkingen een probleem. Met sommige kwalen valt prima te leven; mensen vinden manieren om er mee om te gaan en kunnen desondanks goed functioneren in de samenleving. Als gemeente stimuleren we dit. Het sluit aan bij het uitgangspunt van **normaliseren** dat we in het brede sociaal domein hanteren.

Preventie

Met de inzet op preventie willen we statushouders helpen om gezond te blijven of verergering van klachten te voorkomen. Dit doen we door doelgerichte **gezondheidsvoorlichting** aan de hand van diverse thema's. Denk bijvoorbeeld aan life style advies of actuele informatie en tips over het coronavirus. We werken hiervoor samen met bijvoorbeeld de GGD en sluiten aan bij bestaande initiatieven zoals vrouwengroepen of de zomerschool in onze gemeente. We verkennen of hiervoor aanvullende inspanningen van de GGD nodig zijn.

Als statushouders in hun gezondheid toch belemmeringen ervaren, dan pakken we die samen met de statushouder en zijn of haar omgeving aan. Indien mogelijk, dragen we een statushouder warm over naar passende ondersteuning die maatschappelijke organisaties in onze gemeente of regio bieden. Vanzelfsprekend maken we daarbij gebruik van de sociale basis in onze gemeente. We verwachten van deze organisaties dat ze cultuursensitief werken.

Met de inzet van sleutelpersonen en cultuurverbinders kunnen we een **veilige, vertrouwde setting** creëren om allerlei vragen over gezondheid en seksualiteit bespreekbaar te maken.

Geestelijke gezondheid

Psychische klachten komen vaker voor bij mensen die gevlucht zijn. Dit beïnvloedt hun leerbaarheid. Bij de ondersteuning van statushouders tijdens hun inburgering besteden we daarom nadrukkelijk aandacht aan de geestelijke gezondheid. We betrekken (taal)docenten en andere professionals bij het **signaleren** van gezondheidsproblemen. In de leerroutes binnen het inburgeringstraject is er aandacht voor de (geestelijke) gezondheid. Indien nodig, maken we in het

individuele plan van aanpak (PIP) afspraken over **passende ondersteuning**. Zo voorkomen we dat statushouders vertraging oplopen tijdens hun inburgering of dat ze onder hun niveau inburgeren. Ook zorgen we er als gemeente voor dat voor statushouders en betrokken maatschappelijke organisaties duidelijk is waar ze terecht kunnen met vragen of voor ondersteuning op het gebied van geestelijke gezondheid. We zoeken hierbij verbinding met de sociale kaart die bij de doorontwikkeling van de sociale basis wordt vormgegeven.

Aandacht voor jongeren

Speciale aandacht gaat ook uit naar de ondersteuning van jeugdige statushouders in Oude IJsselstreek. Maar liefst 40% van de 300 statushouders in onze gemeente is nog geen 18 jaar. De jongere statushouders vertegenwoordigen dus een aanzienlijke groep binnen onze gemeente. In samenwerking met onze strategische partner **Buurtzorg jong** hebben we vanaf vroege leeftijd aandacht voor de gezondheid en het welbevinden van jonge statushouders. Ook hier gelden de uitgangspunten van positieve gezondheid en normaliseren. Indien nodig, zetten we ondersteuning of behandeling in. Uiteraard in samenspraak met de ouders.

Om de ouders verder te helpen met een goede begeleiding van hun kind blijven we inzetten op **opvoedondersteuning**. Bij de opvoedondersteuning aan statushouders is er extra aandacht voor cultuurverschillen, uitleg van Nederlandse waarden en normen, het Nederlandse onderwijssysteem, enzovoort.

Beoogde resultaten

- ➔ Statushouders in gemeente Oude IJsselstreek weten waar ze terecht kunnen voor advies en ondersteuning op het gebied van gezondheid en opvoeding
- ➔ Tenminste eenmaal per jaar zijn er in onze gemeente voorlichtingsbijeenkomsten of trainingen over gezondheid en opvoeding (mede) gericht op statushouders

4.3 Handhaving

Onder de nieuwe Wet inburgering krijgt de gemeente de verantwoordelijkheid om te handhaven op de inburgering. Bij die handhaving zetten we als gemeente in op twee kernbegrippen: vertrouwen en preventie.

We gaan uit van **vertrouwen**. We geloven dat ook statushouders in de basis graag mee willen doen en willen inburgeren in onze samenleving. In ons beleid en onze uitvoering gaan we uit van dit positieve mensbeeld. Mocht er desondanks toch sprake zijn van bewust en opzettelijk frauduleus gedrag, dan volgen we de maatregelen zoals de wetgeving die voorschrijft. We gaan altijd het **gesprek** aan en passen zoveel als mogelijk **situationeel maatwerk** toe; de opgelegde straf is proportioneel en past bij de situatie van de individuele statushouder. Bovendien geven we iedereen een **tweede kans**. Een kans om te leren van eerdere fouten. We onderzoeken hierin ook mogelijkheden om een verandering naar goed gedrag te belonen.

Om fraude te voorkomen, zetten we sterk in op **preventie**. Dat doen we door statushouders te informeren en voor te lichten over het Nederlandse inburgeringsstelsel en de lokale en regionale afspraken die gelden. Daarbij is zowel aandacht voor de rechten en plichten van de statushouder, als de rechten en plichten die de gemeente heeft. We zetten sleutelpersonen en cultuurverbinders in om eventuele culturele verschillen te duiden en overbruggen. Als het bijdraagt aan het begrip en de preventie van frauduleus gedrag, voorzien we in informatie en voorlichting in de moedertaal van de statushouder.

Beoogde resultaten

- ➔ In de uitvoering van ons inburgeringsbeleid gaan we uit van vertrouwen en passen we situationeel maatwerk toe bij de handhaving
- ➔ Door voorlichting en informatievoorziening voorkomen we bewust, opzettelijk frauduleus gedrag

4.4 Culturele inclusie

Het uitgangspunt 'Iedereen doet mee in gemeente Oude IJsselstreek' staat niet alleen voor meedoen door werk en onderwijs, maar ook voor **culturele inclusie**. Iedereen doet mee, ongeacht je geboorteland of culturele achtergrond. Sterker nog: we zien de variatie en vermenging van culturen als een verrijking voor onze samenleving! In onze gemeenten wonen mensen met 71 verschillende nationaliteiten. We kunnen leren van elkaars gewoonten en gebruiken. Culturele inclusie komt ook terug in de toegankelijkheid van openbare plekken en voorzieningen. Waar mogelijk houden we rekening met de verscheidenheid aan culturen die onze gemeente rijk is.

Integratie is een proces dat **van twee kanten** moet komen. De statushouder zet zich in tijdens het inburgeringsproces, maar het vraagt ook wat van onze andere inwoners. Van buurtbewoners, werkgevers en organisaties zoals scholen en sportclubs. We vragen dus van al onze inwoners om statushouders te helpen om te integreren in onze samenleving en mee te doen in onze gemeente.

Om meer culturele inclusie te realiseren, maken we gebruik van de sociale basis in onze gemeente. In contact, inkoop- en subsidierelaties die we als gemeente hebben met diverse maatschappelijke organisaties in de sociale basis vragen we aandacht voor culturele inclusie en **cultuursensitief werken**⁴. We stimuleren stichtingen, verenigingen en andere organisaties om bij activiteiten nadrukkelijk in te zetten op de deelname van statushouders. Voor alle deelnemers biedt dat een

kans om te leren van elkaars cultuur en gebruiken. Bovendien is het voor statushouders een extra mogelijkheid om de Nederlandse taal te oefenen.

Beoogde resultaten

- ➔ Maatschappelijke organisaties in de gemeentelijke sociale basis waarmee de gemeente een inkoop- of subsidierelatie heeft, werken aantoonbaar cultuursensitief en zetten bij activiteiten zichtbaar in op culturele inclusie
- ➔ De participatie van statushouders (deelname aan activiteiten en vrijwilligerswerk) groeit bij de maatschappelijke organisaties in de gemeentelijke sociale basis

Integratie komt van twee kanten. Buurtbijeenkomst bij de Sint Jorisschool in Terborg.

⁴ Cultuursensitief werken wil zeggen dat medewerkers door hun houding en gedrag laten zien dat ze begrijpen en waarderen dat mensen in verschillende culturen leven. Medewerkers zijn bewust van hun eigen normen en waarden en weten wat er kan spelen in bepaalde culturen van mensen waarmee ze samenwerken. Daar houden ze rekening mee in hun gedrag en communicatie.

5. Wat doen we om onze doelen te bereiken?

Om onze ambities en beoogde resultaten te behalen, geven we vorm aan een nieuwe klantreis van asielzoekerscentrum (AZC) tot het behalen van een inburgeringsdiploma en het meedoen en meewerken in onze samenleving. Onder de nieuwe Wet inburgering bestaat de klantreis die een statushouder aflegt uit tien onderdelen. Dit hoofdstuk beschrijft de verschillende onderdelen en de activiteiten en projecten waar gemeente Oude IJsselstreek op in zet.

De totale **klantreis van een statushouder** is schematisch weergegeven in figuur 3. Het totale inburgeringstraject moet binnen 3 jaar zijn afgerond. Deze inburgeringstermijn wordt alleen in bijzondere situaties verlengd.

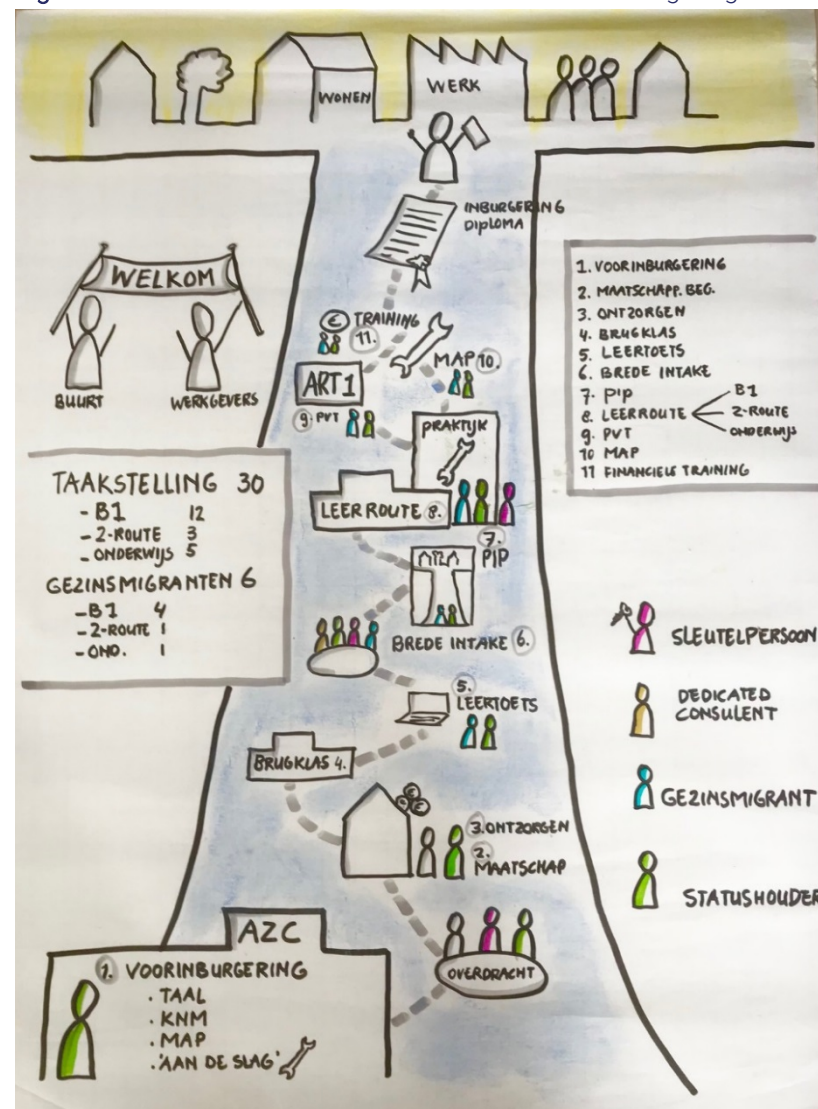
5.1 Van asielzoekerscentrum naar huisvesting in gemeente Oude IJsselstreek

Ieder half jaar krijgen de Nederlandse gemeenten een taakstelling voor het aantal statushouders dat ze in hun gemeente moeten huisvesten. De rijksoverheid streeft er naar dat vluchtelingen opgevangen worden in de regio waar ze, wanneer ze een verblijfsstatus krijgen, ook komen wonen. In onze regio is dat in het **asielzoekerscentrum** (AZC) Winterswijk. Afgelopen jaren heeft de gemeente Oude IJsselstreek ruimschoots voldaan aan de taakstelling, mede dankzij het ruimhartige beleid van de gemeente. De Divosa benchmark laat bovendien zien dat onze gemeente een van de kortste wachttijden kent voordat mensen hun woning betrekken. Deze inzet zetten wij de komende jaren onverminderd door.

De inburgering begint al op het AZC onder verantwoordelijkheid van het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA). Dit heet de **voorinburgering**. Wanneer iemand een status krijgt, krijgt iemand taallessen, kennis van de Nederlandse maatschappij en arbeidsmarkt aangeboden. Op het AZC Winterswijk is het mogelijk om vrijwilligerswerk te doen in Winterswijk in het project 'Aan de slag' zodat men met

Nederlanders in aanraking komt. Het komt echter ook voor dat mensen vanuit een ander AZC gekoppeld worden aan de gemeente. Bijvoorbeeld vanuit het AZC in Arnhem of Zutphen.

Figuur 3: Klantreis statushouder onder nieuwe Wet inburgering

Wanneer iemand is gekoppeld aan onze gemeente dan gaan we zo snel mogelijk in gesprek met de statushouder en diens begeleider bij het AZC. Bij voorkeur voeren we dit gesprek in het AZC. Doel van het gesprek is het realiseren van een goede overdracht. Na de overdracht start het lokale inburgeringstraject in de gemeente met een brede intake.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- We onderhouden goed **contact met het COA** om de inzet tijdens de voorinburgering zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de inburgering in de gemeente.
- We realiseren samen met het COA een **warme overdracht** en naadloze overgang van de voorinburgering naar het inburgeringstraject in onze gemeente.

5.2 Brede intake, leerbaarheidstoets en persoonlijk plan inburgering en participatie

Om een beeld te vormen van de startpositie en ontwikkelmogelijkheden van de statushouder nemen we een **brede intake** af. Dit is een reeks van gesprekken waarin verschillende leefgebieden aan bod komen. Een vast onderdeel van de brede intake is de **leerbaarheidstoets**. Deze toets geeft een indicatie van de meest passende leerroute op basis van de mate waarin iemand in staat is iets te leren. De afnemer van de leerbaarheidstoets is een onafhankelijke partij en wordt door de Minister van SZW aangewezen.

De brede intake vormt de basis voor het **Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie** (het PIP) dat we samen met de statushouder opstellen. Het PIP wordt ruim opgesteld en bevat allerlei afspraken die bijdragen aan de persoonlijke inburgeringsdoelen. De pijlers taal, werk en gezondheid komen daarbij nadrukkelijk aan bod. Een belangrijk kenmerk van het PIP is dat dit niet vrijblijvend is. Het plan biedt altijd maatwerk.

We voeren de brede intake uit na huisvesting in de gemeente. Het PIP stellen we op binnen de wettelijke termijn van 10 weken nadat de inburgeraar in de gemeentelijke Basisregistratie Personen is ingeschreven.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- We stellen het **belang van de inburgeraar voorop**.
- Wij nemen als gemeente **zelf** de brede intake af (vanuit onze gemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet) en stellen zelf het persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP) op. Want we willen onze inwoners kennen.
- We betrekken **cultuurverbinders en sleutelpersonen** bij de brede intake. Cultuurverbinders en sleutelpersonen kunnen vanuit hun eigen ervaring een brug maken tussen de verschillende culturen en daarmee bijdragen aan beter op elkaar afgestemde verwachtingen.
- Via het PIP hebben we als gemeente de regierol en kunnen we direct **sturen** op de opgave die eraan hangt (zo snel mogelijk zelfredzaam worden).
- Wij werken in de uitvoering met **regisseurs inburgering** (klantmanagers, consultants of begeleiders gespecialiseerd in de doelgroep statushouders). Zij hebben specifieke expertise op verschillende terreinen om de inburgeraar zo goed mogelijk van dienst te zijn. De regisseur is het **vaste aanspreekpunt** van de inburgeraar, van begin tot eind.
- De werkwijze van de brede intake en het PIP passen we ook toe bij **oudkomers** met een bijstandsuitkering in onze gemeente. Vanaf 1 januari 2021 oefenen we met de nieuwe werkwijze met oudkomers die al in onze gemeente wonen.

Direct meedoen

De inburgeraar kan met andere ideeën en verwachtingen naar Nederland komen. Het is daarom belangrijk om direct in de eerste periode informatie te geven over wonen, werken en leven in Nederland. We willen niet dat een inburgeraar eerst

weken thuis op de bank zit. We willen dat iemand **direct meedoet** in onze gemeente. We vinden het ook belangrijk dat de statushouders zo snel mogelijk oefenen met de Nederlandse taal. We geven dit vorm door inburgeraars zo snel mogelijk na huisvesting in onze gemeente mee te laten doen in een **brugklas of instroomklas**. In een brugklas gaat de inburgeraar over een periode van 10 tot 12 weken in groepsverband aan de slag gaan met bovengenoemde thema's. Tijdens de brugklasperiode leren we de inburgeraar beter kennen (en andersom). Dat draagt bij aan een realistischer PIP en een beter resultaat bij het behalen van de inburgeringsdoelen. Bovendien bouwt de statushouder zo aan nieuwe contacten en uitbreiding van het sociaal netwerk in onze gemeente. We verkennen lokaal de mogelijkheden om een brugklas of instroomklas te integreren in het lokale project Samen Oude IJsselstreek (zie box 2).

Box 2: Project Samen Oude IJsselstreek

Om de uitvoering van het nieuwe inburgeringsstelsel robuust en gedegen te maken, voeren we lokaal en regionaal een aantal **pilotprojecten** uit. Daarin doen we praktijkervaring op met verschillende onderdelen van ons nieuwe inburgeringsbeleid. Deelnemers zijn de **oudkomers** die nu al in onze gemeente wonen, waaronder dus ook de tussengroep. Succesvolle elementen uit de pilotprojecten zetten we voort met nieuwkomers onder de nieuwe Wet inburgering na 1 juli 2021.

➔ Project Samen Oude IJsselstreek

Één van de pilotprojecten in onze gemeente is Samen Oude IJsselstreek. In dit project volgen **20 statushouders** uit onze gemeente een programma van meerdere weken om te participeren in de lokale omgeving. In het programma is aandacht voor onder andere **ontmoeting, taal, bewegen, koken en gezonde voeding**. Het project Samen Oude IJsselstreek is vormgegeven in samenwerking met meerdere **maatschappelijke partners**, waaronder het Graafschap College en Sociaal Werk Oude IJsselstreek. Het project wordt financieel ondersteund vanuit het Asiel, Migratie en Integratiefonds (AMIF), een Europese subsidieregeling. Het project is gestart in het **najaar van 2020** en kent een doorlooptijd van een jaar.

5.3 Leerroutes

De leerroutes vormen het hart van het nieuwe inburgeringsstelsel. De inburgeraar volgt de route die voor hem of haar het hoogst haalbaar is. De leerroute is onderdeel van het PIP. Er zijn **drie leerroutes** te onderscheiden:

- De B1-route
- De onderwijsroute
- De zelfredzaamheidsroute (Z-route)

Alle routes bestaan uit **taal én participatie**, leren én werken. Het participatiedeel kan naast een werk(ervarings)plek ook bestaan uit activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen van de levensgebieden. Denk bijvoorbeeld aan sport of een gezonde leefstijl, een training van GGNet of activiteiten om het sociale netwerk te vergroten. Het is maatwerk of een inburgeraar al direct een werkervaringsplek aan kan of eerst andere vaardigheden gaat ontwikkelen.

Het is mogelijk om binnen 1,5 jaar vanaf de start van de inburgeringstermijn **van leerroute te veranderen**. Het gaat hier om uitzonderlijke gevallen, waar bijvoorbeeld een inburgeraar in de Z-route na verloop van tijd toch goed in staat blijkt om een hoger taalniveau te behalen. Andersom kan na enkele maanden ook blijken dat het niveau van de taallessen binnen de B1-route niet haalbaar is voor de inburgeraar, en de Z-route beter aansluit. Een wijziging moet ook in het PIP worden opgenomen.

Om kwaliteit en betrouwbaarheid te borgen moeten de cursusinstellingen die inburgeringsonderwijs aanbieden beschikken over een **Blik op Werk keurmerk**. Voor het verkrijgen van dit keurmerk worden eisen gesteld op drie gebieden, namelijk: (1) de bedrijfsvoering, inclusief financiën; (2) de onderwijskwaliteit; (3) fraudepreventie.

B1 route

Deze route die is erop gericht om de inburgeraar zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen drie jaar, **taalniveau B1** te behalen. Om het perspectief op de arbeidsmarkt

te vergroten, is het van belang dat het leren van de taal gecombineerd wordt met **(vrijwilligers)werk**. De benodigde tijdsinvestering van de route is afhankelijk van de competenties van de deelnemer.

Onderwijsroute

Deze route is gericht op het behalen van een Nederlands diploma. Met name jonge inburgeringsplichtigen worden daarop voorbereid door het volgen van een **taalschakeltraject** waarin zij niet alleen de Nederlandse taal leren op minimaal **niveau B1**, maar ook andere **vakken en vaardigheden** leren om succesvol te kunnen instromen in een **mbo-, hbo- of universitaire opleiding**. Deze route neemt gemiddeld 1,5 jaar in beslag. De route bestaat uit ongeveer 1000 uur voor het leren van de taal en ongeveer 500 uur voor rekenen, Engels en studievaardigheden.

Zelfredzaamheidsroute

De zelfredzaamheidsroute (Z-route) wordt gevolgd door degenen voor wie de andere twee routes buiten bereik liggen. In deze route leren zij de **Nederlandse taal** en worden zij voorbereid om zich zoveel mogelijk zelfstandig in de Nederlandse samenleving te kunnen redden door middel van het **participatiedeel**.

Omdat veel mensen in de Z-route in de regel meer moeite hebben met de taal, zal de gemeente creatief naar oplossingen moeten zoeken waardoor zij toch kunnen werken. Samenwerking met meerdere partijen is hiervan heel erg van belang. Ook **structurele, goede begeleiding**, bijvoorbeeld in de vorm van een taalwerkcoach op de werkvloer is belangrijk. In de aansluiting met de werkgevers moet daarnaast goed worden doorgesproken wat de mogelijkheden zijn voor deze doelgroep en wat ervoor nodig is om hen een goede start te geven op de Nederlandse arbeidsmarkt. We oefenen hier alvast mee in het regionale pilotproject Z-route (zie box 3).

De Z-route in het nieuwe inburgeringsstelsel heeft een urenverplichting van in totaal 1.600 uren waarvan de helft aan taal en Kennis Nederlandse Maatschappij (KNM) wordt besteed.

Box 3: Pilot Z-route

Om de uitvoering van het nieuwe inburgeringsstelsel robuust en gedegen te maken, voeren we lokaal en regionaal een aantal **pilotprojecten** uit. Daarin doen we praktijkervaring op met verschillende onderdelen van ons nieuwe inburgeringsbeleid. Deelnemers zijn de **oudkomers** die nu al in onze gemeente wonen, waaronder dus ook de tussengroep. Succesvolle elementen uit de pilotprojecten zetten we voort met nieuwkomers onder de nieuwe Wet inburgering na 1 juli 2021.

→ Pilot Z-route

Onze gemeente werkt mee aan de regionale pilot Z-route. De pilot bestaat uit programma van 40 weken, waarin de deelnemers **20 uur per week taal- en praktijklessen** volgen. De pilot is bedoeld voor mensen die **ontheven zijn van de inburgeringsplicht**. Vanuit gemeente Oude IJsselstreek doen 5 à 10 oudkomers mee. We voeren de pilot uit met 5 gemeenten in de Achterhoek, stichting Kringloop Aktief, het Graafschap college en GGnet. De regionale thematafel Onderwijs & Arbeidsmarkt heeft een subsidie toegekend. De pilot loopt van **november 2020 tot eind 2021**.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- We kopen de **leerroutes regionaal** in. Zo zorgen we voor meer deelnemers en meer opties om routes van hoge kwaliteit aan te bieden. De regionale samenwerking draagt bovendien bij aan het op peil houden van het voorzieningenniveau in de regio Achterhoek.
- De B1- en Z-route bestaan uit een taaldeel en een participatiedeel. Deze onderdelen zijn nauw verweven en geïntegreerd in elkaar (**duaal**). Het participatiedeel wordt zoveel mogelijk **praktijkgericht** ingevuld. De leerroutes sluiten ook zoveel mogelijk aan op het lokale participatieverklaringstraject en de module arbeidsmarkt en participatie.
- Als de individuele inburgeringsdoelen gericht zijn op het vinden van betaald werk, wordt ook het praktijkgedeelte van de leerroute daar op ingestoken. **Vaktaal op de werkvloer** maakt daar onderdeel van uit. We geven dit vorm in **samenwerking met werkgevers en het Werkgeversservicepunt Achterhoek**.
- Als de groepsgrootte en kwaliteit het toestaan, worden de leerroutes **zoveel mogelijk lokaal** aangeboden. Dit geldt nadrukkelijk voor het participatiedeel in de Z-route.
- We voorzien in meerdere, **flexibele instroommomenten** per leerroute per jaar
- We houden de mogelijkheid **open voor oudkomers** om gebruik te maken van (delen van) de leerroutes.
- Waar mogelijk, werken we met **gemengde groepen** van oudkomers en nieuwkomers, asielstatushouders en gezinsmigranten, statushouders en inwoners met Nederlands als moedertaal.
- In de leerroutes zetten we **cultuurverbinders en sleutelpersonen** in om cultuurverschillen te overbruggen en drempels voor participatie te verlagen. Daarnaast zetten we in op **informele taalondersteuning** door de inzet van vrijwilligers.

5.4 Participatieverklaringstraject

Het participatieverklaringstraject (PVT) is een verplicht onderdeel van het inburgeringstraject. Kennis van de **kernwaarden en basisprincipes van de Nederlandse samenleving** is een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. Door middel van het participatieverklaringstraject maken inburgeraars kennis met deze belangrijkste waarden, sociale regels en grondrechten in Nederland. Inburgeraars worden geïnformeerd over thema's als democratie en rechtsstaat. Ze maken kennis met waarden en rechten. Denk bijvoorbeeld aan het recht op zelfbeschikking, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst, gelijkwaardige behandeling en het verbod op discriminatie. Daarnaast maken de inburgeraars kennis met sociale rechten als recht op medische zorg en onderwijs. Ook worden inburgeringsplichtigen gewezen op hun plichten, verwachtingen van de samenleving en hoe we in Nederland met elkaar omgaan. Door de opgedane kennis ontstaat een beter beeld en begrip van en voor de Nederlandse samenleving.

Het participatieverklaringstraject bestaat ook in het huidige inburgeringsstelsel, maar wordt onder de nieuwe Wet inburgering **uitgebreid**. Het gehele traject duurt minimaal 12 uur en bevat een excursie als verplicht onderdeel. Het laatste onderdeel van het PVT is het ondertekenen van de **participatieverklaring**. Met de ondertekening verklaren inburgeraars dat zij kennis hebben genomen van de belangrijkste waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving. Het PVT moet binnen de inburgeringstermijn van drie jaar worden afgerond.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- Het participatieverklaringstraject organiseren we **lokaal en praktijkgericht**. Door abstracte waarden in de participatieverklaring te vertalen naar een praktische context leren de deelnemers de normen en waarden door deze te voelen en te ervaren.
- We geven het PVT vorm **samen** met statushouders, andere inwoners, en maatschappelijke organisaties.
- We **verbinden** het PVT zoveel mogelijk met de leerroutes die de statushouders volgen. Dit verhoogt de participatie en maakt de aansluiting tussen taal(onderwijs) en praktijk beter.
- Het participatieverklaringstraject stemmen we ook af op de maatschappelijke begeleiding en de Module Arbeidsmarkt en Participatie.

5.5 Module Arbeidsmarkt en Participatie

Een vroegtijdige start met oriënteren op (arbeids)participatie in Nederland zorgt ervoor dat de inburgeraar al in een vroeg stadium gestimuleerd wordt actief aan de slag te gaan met zijn of haar **participatie en loopbaan**. De Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) is bedoeld om inburgeraars hierbij te begeleiden. Het is een verplicht onderdeel. De module sluit prima aan bij de pijler Meedoen door betaald werk in ons lokale inburgeringsbeleid.

De oriëntatie op (arbeids)participatie in Nederland start al tijdens de brede intake. In de brede intake brengt de gemeente immers in beeld welke werkervaring de inburgeraar heeft opgedaan in het land van herkomst en welke mogelijkheden en interesses hij of zij heeft voor arbeidsparticipatie in Nederland. Deze informatie gebruiken we als startpunt voor de MAP en combineren we met de **arbeidsmarktkansen** in onze gemeente en regio.

De module arbeidsmarkt en participatie moet binnen de inburgeringstermijn van drie jaar worden afgerond. Het praktijkdeel van de module omvat tenminste 40 uur.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- De inburgeraar **start zo vroeg mogelijk** in het inburgeringstraject met de module arbeidsmarkt en participatie. Dit zorgt voor een reëel en richtinggevend beeld van de eigen kansen op de Nederlandse arbeidsmarkt.
- We organiseren de MAP **praktijkgericht**.
- We geven de MAP vorm **met lokale en regionale ondernemers**. We maken bovendien zoveel mogelijk gebruik van de bestaande infrastructuur en bedrijfscontacten (via team economie en het Werkgeversservicepunt Achterhoek).
- Naast de modulaire behandeling van een aantal thema's bevat de MAP een aantal bedrijfsbezoeken. We sluiten zoveel mogelijk aan bij de **kanssectoren** in onze gemeente: de **techniek, zorg en ICT**.
- In de MAP bieden we de mogelijkheid om kennis te maken met **zelfstandig ondernemerschap** in Nederland.
- We **verbinden** de MAP zoveel mogelijk met het praktijkverklaringstraject en de leerroutes die de statushouders volgen.

5.6 Maatschappelijke begeleiding

Asielstatushouders en hun familie- en gezinsleden hebben doorgaans nog weinig binding met Nederland en de Nederlandse samenleving. Ze hebben zich niet of nauwelijks kunnen voorbereiden op hun komst naar Nederland. Door middel van maatschappelijke begeleiding krijgen ze begeleiding bij het regelen van praktische zaken, leren ze de lokale omgeving kennen, krijgen ze voorlichting en informatie over maatschappelijke instituties en thema's zoals onder andere wonen, inkomen, werk, zorg en maken ze kennis met maatschappelijke organisaties.

De begeleiding, hulp en voorlichting aan asielstatushouders draagt bij aan het **vergroten van kennis over hoe de Nederlandse samenleving (praktisch) is**

georganiseerd. De componenten waaruit de maatschappelijke begeleiding doorgaans bestaat, zijn;

- praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen, zoals het vinden van een tandarts, huisarts of school;
- voorlichting over basisvoorzieningen in de Nederlandse samenleving en specifiek in onze gemeente;
- een spreekuur voor statushouders over bijvoorbeeld de verblijfstatus en gezinshereniging.

Maatschappelijke begeleiding is **maatwerk**. Qua inhoud, maar ook qua duur en intensiteit. Soms heeft een statushouder minder begeleiding nodig, omdat zijn of haar familie hier al woont. Soms heeft iemand veel begeleiding nodig, omdat iemand de veranderingen niet goed kan volgen. Goede aansluiting op Wmo voorzieningen is hierbij belangrijk. We willen zicht op welke begeleiding er geboden wordt binnen een huishouden. Dit borgen we in het Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) waarin de afspraken op diverse leefgebieden samen komen.

Maatschappelijke begeleiding is in het huidige inburgeringsstelsel ook al onderdeel van het inburgeringstraject. Onder de nieuwe Wet inburgering is maatschappelijke begeleiding een verplicht onderdeel van het inburgeringstraject van asielstatushouders. Voor gezinsmigranten geldt de verplichting niet.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- ➔ Wat goed gaat in de **huidige werkwijze** van maatschappelijke begeleiding willen we behouden.
- ➔ We organiseren de maatschappelijke begeleiding **lokaal en praktijkgericht**, in verbinding met de lokale infrastructuur en sociale basis in onze gemeente.
- ➔ Indien nodig, bieden we de maatschappelijke begeleiding **ook aan gezinsmigranten**. Dit is individueel maatwerk.

5.7 Financieel ontzorgen

Om de inburgeraar te ondersteunen bij de **financiële zelfredzaamheid** en om schuldproblematiek te voorkomen, is de gemeente verplicht om de inburgeraar vanuit de bijstandsuitkering financieel te ontzorgen. Dit bestaat uit het betalen van de huur, de rekeningen voor gas, water en stroom en de verplichte zorgverzekering (**administratief ontzorgen**). Daarnaast is het ontwikkelen van financiële zelfredzaamheid ook onderdeel van financieel ontzorgen.

De financiële ontzorging duurt zes maanden (met mogelijkheid tot verlenging) en gaat in op het moment dat het recht op bijstand ontstaat.

Zo doen we het in gemeente Oude IJsselstreek

- ➔ Het financieel ontzorgen en de begeleiding naar financiële zelfredzaamheid voert onze gemeentelijke uitvoeringsorganisatie van de Participatiewet uit **in samenhang met de uitvoering van de Participatiewet**.
- ➔ Bij de ondersteuning naar financiële zelfredzaamheid zetten we **tolken, cultuurverbinders en sleutelpersonen** in om verschillen in het financieel stelsel, de taal en cultuur te overbruggen.
- ➔ Het financieel ontzorgen en de begeleiding naar financiële zelfredzaamheid is **ook inzetbaar voor oudkomers** in onze gemeente

6. Wat hebben we nodig om onze ambities te realiseren?

De doelen en beoogde resultaten van ons inburgeringsbeleid zijn verwoord in deze beleidsnotitie (hoofdstuk 4). In het vorige hoofdstuk hebben we de klantreis met de verschillende onderdelen van het nieuw vorm te geven inburgeringstraject geschetst. Om onze doelen en acties te realiseren, moet aan een aantal randvoorwaarden worden voldaan. Wat hebben we nodig om onze ambities te realiseren? Deze vraag beantwoorden we in dit laatste hoofdstuk.

6.1 Uitvoeringsagenda

Het lokale inburgeringsbeleid vertalen we **jaarlijks** naar een concrete uitvoeringsagenda. Hierin staan per pijler (taal, werk en gezondheid) de **activiteiten en projecten** die we samen met de statushouders en maatschappelijke partners in onze gemeente uitvoeren om onze ambities te realiseren. De eerste uitvoeringsagenda is gereed in het tweede kwartaal van 2021. Daarna wordt de uitvoeringsagenda jaarlijks in het vierde kwartaal vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders.

6.2 Financieel kader

Voor de uitvoering van de Wet inburgering stelt de rijksoverheid diverse budgetten beschikbaar aan gemeenten. Daarbij maakt het rijk onderscheid tussen de bekostiging van de inburgering van asielstatushouders enerzijds, en gezinsmigranten en overige migranten anderzijds. Voor gemeente Oude IJsselstreek zien de **jaarlijkse financiële ramingen** er uit als in onderstaande tabellen. Deze tabel geeft het structurele plaatje weer. Het is belangrijk om op te merken dat de verdeling van de inkomsten per inburgeringstraject over 3 jaar verspreid wordt, waarbij het zwaartepunt in jaar 1 van het inburgeringstraject ligt.

FINANCIËLE RAMING – JAARLIJKS, STRUCTUREEL

INKOMSTEN	
Rijksbudget inburgering	€ 258.000
Budgetten Participatiewet	€ 120.000
Besparing op bijstandsuitkering sleutelpersonen ⁵	€ 34.000
Provinciale en regionale middelen ⁵	€ 80.000
Integratie-uitkering rijk voor uitvoeringskosten	€ 98.000
<i>Totaal verwachte inkomsten</i>	<i>€ 590.000</i>
UITGAVEN	
Leerroutes	€ 222.000
MAP, PVT, maatschappelijke begeleiding, tolken	€ 58.000
Brugklas / instroomklas	€ 50.000
Sleutelpersonen ⁵	€ 100.000
Deelname Divosa benchmark statushouders	€ 2.000
Uitvoeringskosten	€ 158.000
<i>Totaal verwachte uitgaven</i>	<i>€ 590.000</i>

⁵ De inzet van sleutelpersonen en bijbehorende besparing op hun bijstandsuitkeringen is alleen mogelijk als we daarvoor de benodigde provinciale of regionale financiële middelen verwerven. Als dit niet lukt, heeft dat direct (negatieve) gevolgen voor de inzet van sleutelpersonen en cultuurverbinders in onze gemeente.

De **rijksbijdrage** voor de programmalasten en uitvoeringskosten van de Wet inburgering is **niet toereikend** om onze lokale ambities in ons inburgeringsbeleid te realiseren. Zo laat de doorrekening van adviesbureau Nautus zien dat alleen al het rijksbudget voor de uitvoeringskosten van de Wet inburgering jaarlijks zo'n €60.000 tekort schiet ten opzichte van de werkelijk verwachte, reële uitvoeringskosten in onze gemeente.

Daarom passen we een **ontschotte financiering in het sociaal domein** toe. We combineren de middelen voor de Wet inburgering en de middelen voor de Participatiewet. Beide wetten richten zich immers (gedeeltelijk) op dezelfde groep inwoners in onze gemeente. Daarnaast doen we een beroep op **provinciale en regionale subsidies** en investeringsmogelijkheden vanuit de onder andere de Achterhoekse Regio Deal en de Doe-agenda Perspectief op Werk. Bovendien sluiten we ons aan bij de regionale en/of landelijke **lobby** om een meer realistische vergoeding voor de uitvoering van de nieuwe Wet inburgering vanuit het rijk te krijgen.

Over het financiële kader voor de uitvoering van het inburgeringsbeleid rapporteren we via de reguliere **planning & control cyclus** van onze gemeente.

Oudkomers en de tussengroep

Bovenstaande financiële ramingen gaan over de ondersteuning aan nieuwkomers in gemeente Oude IJsselstreek. De **ondersteuning aan oudkomers blijft gefinancierd vanuit reeds bestaande budgetten** in het sociaal domein (denk aan de budgetten voor de sociale basis, de uitvoering van de Participatiewet en volwasseneneducatie).

Voor de tussengroep (inburgeringsplichtige statushouders die vóór 1 juli 2021 in onze gemeente komen wonen) heeft het rijk incidentele middelen beschikbaar gesteld. Het betreft een eenmalig budget van €46.000 in 2020 en een nog onbekend eenmalig budget in de eerste helft van 2021. De **middelen voor de tussengroep** zetten we in voor extra ondersteuning aan de oudkomers in de tussengroep. We gebruiken deze financiële ruimte om op onderdelen alvast te **oefenen met de nieuwe werkwijze van ons inburgeringsbeleid**, vooruitlopend op de daadwerkelijke invoering van de nieuwe Wet inburgering per 1 juli 2021. Zo hebben

we vanuit de middelen voor de tussengroep bijvoorbeeld de pilot Z-route en het project Samen Oude IJsselstreek gefinancierd (zie box 2 en 3 in hoofdstuk 5).

6.3 Monitoring: meten is weten

Dankzij onze deelname aan de Divosa benchmark statushouders is er veel informatie beschikbaar over statushouders in gemeente Oude IJsselstreek en onze relatieve prestaties ten opzichte van andere deelnemende gemeenten. Daarom blijven we de komende periode deelnemen aan de **Divosa benchmark statushouders**. Toch zijn er missende gegevens die wel van waarde zijn om de voortgang en resultaten van de inburgering en participatie van statushouders in onze gemeente goed te kunnen volgen. Zo is het zicht op de mate van participatie, anders dan via betaald werk en onderwijs, nog beperkt. Denk bijvoorbeeld aan het verrichten van vrijwilligerswerk of het meedoen aan activiteiten in de buurt. Ook eventuele gezondheidsproblematiek hebben we op groepsniveau nog weinig in beeld. Een van onze beleidsdoelen is dan ook om een bruikbaar **dashboard** te ontwikkelen waarin we de voortgang en (tussentijdse) resultaten van het gemeentelijke inburgeringsbeleid goed kunnen monitoren.

Tellen én vertellen

Bij het monitoren van de voortgang en resultaten zijn een aantal kerngetallen onmisbaar. Dat soort kwantitatieve informatie geeft echter geen compleet beeld van de successen of problemen waarmee we te maken krijgen in de uitvoering van het inburgeringsbeleid. In de monitoring gaat het niet alleen om *tellen*, maar ook om *vertellen*. Daarom verrijken we onze monitoring met **kwalitatieve informatie**. Bijvoorbeeld door periodiek in gesprek te gaan met statushouders en maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij de ondersteuning van deze groep inwoners. Maar ook door regelmatig met de adviesraad sociaal domein om tafel te gaan om de voortgang van beleid en uitvoering te bespreken.

Evalueren

Om goed zicht te houden op de voortgang en uitwerking van het inburgeringsbeleid in de praktijk voeren we **periodieke evaluaties** uit. In ieder geval na het eerste jaar

van de invoering van de nieuwe Wet inburgering steken we de peilstok er in. Daarna voeren we een tweejaarlijkse evaluatie van het beleid uit. Het monitoren en bijsturen is niet enkel afhankelijk van deze evaluatiemomenten. We werken de komende jaren in een lerend proces; gaandeweg doen we met elkaar ervaringen op en we sturen bij waar dat nodig is.

6.4 Regionale samenwerking

Uitgangspunt in de uitvoering van ons inburgeringsbeleid blijft: **lokaal waar het kan, regionaal waar het van toegevoegde waarde is**. Beleidsmatig werken we samen met de Achterhoekse gemeenten en maatschappelijke organisaties. We leren van elkaar om lokaal beleid en uitvoering aan te scherpen. Om schaalvoordelen te realiseren en een goede kwaliteit van (taal)onderwijs en ondersteuning te kunnen bieden werken we in de uitvoering samen met (een deel van) de Achterhoekse gemeenten in diverse projecten. Zo werkt de gemeente Oude IJsselstreek samen in de pilot Z-route en in het onderzoek naar de inzet van sleutelpersonen en cultuurverbinders. Dit draagt bij aan het op peil houden van het voorzieningenniveau in de regio Achterhoek. Ook de inkoop van de leerroutes en de organisatie van de brugklas voor inburgeraars pakken we samen op met de regiogemeenten. Ten slotte maken we dankbaar gebruik van de ondersteuning vanuit Divosa door de inzet van een regiocoördinator statushouders. De regiocoördinator brengt veel landelijke en bovenregionale kennis in en zorgt ervoor dat de regionale afstemming en samenwerking soepel verloopt.

Bijlage 1 Begrippenlijst

Inburgeringsplichtige: persoon die verplicht is om een inburgeringscursus te volgen op grond van de Wet inburgering om duurzaam in Nederland te mogen verblijven.

Vreemdeling: iemand die de Nederlandse nationaliteit niet bezit en niet op grond van een wettelijke bepaling als Nederlander moet worden behandeld.

Asielstatushouder: een asielzoeker die als vluchteling wordt erkend en de asielstatus krijgt.

Statushouder: vreemdeling die een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde of onbepaalde tijd heeft ontvangen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Een statushouder is in principe inburgeringsplichtig.

Gezinsmigrant: Een gezinsmigrant is iemand met een Nederlandse partner, ouder of kind. Meestal gaat het om een partner. Een gezinsmigrant haalt in het land van herkomst al een basis in inburgering. Daar moet iemand aantonen dat hij/ zij taalniveau A1 heeft behaald en basiskennis heeft van de Nederlandse maatschappij.

Oudkomers: vreemdelingen die vóór of tot een bepaalde datum in Nederland komen wonen. De context waarin de term wordt gebruikt, is leidend, bijvoorbeeld: oudkomers zijn vreemdelingen die vóór of tot 1 juli 2021 in Nederland komen wonen als het gaat om de invoering van de nieuwe Wet inburgering.

Nieuwkomers: vreemdelingen die vanaf of na een bepaalde datum in Nederland komen wonen. De context waarin de term wordt gebruikt, is leidend, bijvoorbeeld: nieuwkomers zijn vreemdelingen die vanaf of na 1 juli 2021 in Nederland komen wonen als het gaat om de invoering van de nieuwe Wet inburgering.

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO): De dienst voert verschillende onderwijswetten en -regelingen uit voor het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Daarnaast ondersteunt DUO inburgeraars en gemeenten in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij het uitvoeren van de Wet inburgering.

Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND): De IND is het onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid dat zorg draagt voor de uitvoering van het vreemdelingenbeleid. Dat houdt in dat de IND alle aanvragen beoordeelt van vreemdelingen die in Nederland willen verblijven of Nederlander willen worden.

Taakstelling: Het door het Rijk verplichte aantal statushouders dat de gemeente moet huisvesten.